

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף ע"ה

ומביאה הגמרא שכאשר בא רב דימי לבבל אמר בשם ר' יונתן שעתידי גבריאל לעשות מלחמה עם הלוייתן שנאמר באיוב "התמשוך לוייתן בחכה ובחבל תשקיע לשונו", אך אילולי הקב"ה עוזרו אינו יכול ללוייתן שנאמר שם "העושו יגש חרבו", דהיינו שרק הקב"ה שעשאו יוכל לו.

עוד אמר רב דימי כשבא לבבל בשם רבי יוחנן שבשעה שלוייתן רעב מוציא הבל מפיו ומרתיח כל מימות שבמצולה, שנאמר באיוב "רתיח כסיר מצולה", ואלמלא מכניס ראשו לגן עדן אין כל בריה יכולה לעמוד בריחו שנאמר באיוב, ים ישים כמרקחה", ובשעה שצמא עושה תלמים תלמים בים שנאמר באיוב "אחריו יאיר נתיב".

ואמר רב אחא בר יעקב שלאחר שעושה הלוייתן תלמים בים אין התהום חוזר לאיתנו אלא אחרי שבעים שנה שנאמר באיוב "יחשוב תהום לשיבה" ואין שיבה פחותה משבעים שנה.

אמר רבה בשם ר' יוחנן שלעתידי לבוא יעשה הקב"ה סעודה לצדיקים מבשרו של לוייתן שנאמר באיוב "יכרו עליו חברים" וכרה הכוונה לסעודה כפי שנאמר במלכים "ויכרה להם כרה גדולה ויאכלו וישתו", וחברים הכוונה לתלמידי חכמים שנאמר בשיר השירים "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני".

ואת שאר בשר הלוייתן מחלקים ועושים בו סחורה בשוקי ירושלים שנאמר באיוב "חצוהו בין כנענים", וכנענים הכוונה לתגרים שנאמר בהושע "כנען בידו מאזני מרמה לעשק אהב", וכן נאמר בישיעיה "אשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ".

עוד אמר רבה בשם ר' יוחנן שלעתידי לבוא יעשה הקב"ה סוכה לצדיקים מעורו של לוייתן שנאמר באיוב "התמלא בסוכות עורו", ומי שלא זכה עושין לו צלצל שעושה צל, שנאמר באיוב "ובצלצל דגים ראשו", ומי שלא זכה עושין לו ענק דהיינו תכשיט, **שנאמר** במשלי "וענקים לגררותיך", ומי שלא זכה עושין לו קמיע שנאמר באיוב "ותקשרנו לנערותיך", ואת והשאר פורס הקב"ה על חומות ירושלים וזיוו מבהיק מסוף העולם ועד סופו שנאמר בישיעיה "והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך".

ועל הפסוק בישיעיה "ושמתי כדכד שמשותיך" אמר ר' שמואל בר נחמני שנחלקו בזה ב' גבריאל ומיכאל שהם ב' מלאכים ברקיע, ויש אומרים שנחלקו בזה ב' אמוראים בארץ ישראל שהם יהודה וחזקיה בני רבי חייא, על אילו אבנים טובות מדובר, שלדעת אחד מהם הכוונה לשוהם ודעת השני שהכוונה לישפה, ואמר להם הקב"ה שיעשה כדברי שניהם גם שוהם וגם ישפה.

ואת המשך הפסוק "ושעריך לאבני אקדח", מבארת הגמרא כפי שביאר רבי יוחנן, שישב ודרש שעתידי הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים על שלשים וחוקק בהן עשר על עשרים כשיעור שער ההיכל, ומעמידן בשערי ירושלים. ולגלג עליו אותו תלמיד שהרי עכשיו לא מוצאים אבן טובה אפילו כביצת עוף קטן, ואיך יהיו אבנים גדולות כאלו, ולימים הפליג אותו תלמיד בספינה בים וראה את מלאכי השרת שיושבים ומנסרים אבנים טובות ומרגליות שהם שלשים על שלשים וחוקק בהן עשר ברום עשרים ושאל אותם למי אלו, והשיבו לו שעתידי הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים.

וכשחזר הלך לפני רבי יוחנן ואמר לו, דרוש רבי, לך נאה לדרוש כאשר אמרת כן ראיתי, ואמר לו רבי יוחנן ריקא אלמלא ראית לא האמנת, מלגלג על דברי חכמים אתה, ונתן בו רבי יוחנן את עיניו ונעשה גל של עצמות.

מקשה הגמרא על מה שאמר רבי יוחנן שהאבנים שיהיו בשער ירושלים יהיו בגודל עשר על עשרים ומשמע שאף השערים עצמם יהיו בגודל עשר על עשרים, והרי שנינו בברייתא על הפסוק "ואולך אתכם קוממיות" שלדעת רבי מאיר הכוונה שתהיה קומת האדם לעתידי לבוא מאתים אמה כשתי קומות של אדם הראשון, ולדעת רבי יהודה תהא קומתם מאה אמה כנגד היכל וכתליו שנאמר בתהילים "אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל". ואיך יעברו בשער שגובהו עשרים אמה.

ועונה הגמרא שרבי יוחנן דיבר על החלונות שיהיו בשער לאוויר, שהם יהיו בגודל של עשר על עשרים, אך השערים באמת יהיו גבוהים יותר.

ואמר רבה בשם ר' יוחנן שלעתיד לבוא עתיד הקב"ה לעשות שבע חופות לכל צדיק וצדיק, שנאמר בישעיה "וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם, ועשן, ונוגה, אש, להבה, לילה כי על כל כבוד חופה". וענן יומם, ועשן, ונוגה, אש, להבה, וחופה הם יחד שש, והפסוק אחר כך "וסוכה היה לצל יומם" זה החופה השביעית.

וממה שנאמר בפסוק "כי על כל כבוד חופה" אומרת הגמרא שלומדים שכל אחד ואחד עושה לו הקדוש ברוך הוא חופה לפי כבודו.

וביאר רבי חנינא מהו העשן בחופה, שכל מי שעניו צרות בתלמידי חכמים בעולם הזה מתמלאות עיניו עשן לעולם הבא, וביאר רבי חנינא שמהאש בחופה לומדים שכל אחד ואחד נכוח מחופתו של חברו, וכלומר שהקטן נכוח מחופתו של הגדול ממנו. ואוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה שיש לאדם שלא הגיע למדרגת הגדול ממנו (ועי' במהרש"א שהכוונה דווקא למי שאין לו שום דרגה).

וכיוצא בדבר רואים על הפסוק שאמר ה' למשה לתת מהודו על יהושע "ונתתה מהודך עליו" ומשמע שיתן מהודו ולא את כל הודו, וזקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה שבזמן מועט כל כך התמעט כבוד ישראל.

ואמר רבי חמא ב"ר חנינא שעשר חופות עשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן שנאמר ביחזקאל "בעדן גן אלקים היית כל אבן יקרה מסוכתך אדם, פטדה, ויהלום, תרשיש, שוהם, וישפה, ספיר, נופך, וברקת, וזהב". ומרזוטרא אמר שאחת עשרה חופות עשה לו הקב"ה שאף מה שנאמר "כל אבן יקרה" הכוונה לחופה נוספת.

ואמר רבי יוחנן שהזהב הוא הגרוע שבכולן שהרי הוא נאמר אחרון מכולם.

ועל מה שנאמר שם "מלאכת תופיך ונקביך בך" ביאר רב יהודה בשם רב שכשחירם מלך צור אמר שהוא אלוה אמר לו הקדוש ברוך הוא לחירם בך נסתכלתי ובראתי נקבים נקבים באדם, שלא תזוח דעתך. ויש אומרים שאמר לו הקב"ה בך נסתכלתי וקנסתי מיתה על אדם הראשון.

עמוד ב'

ולעיל הביאה הגמרא את הפסוק בישעיה "וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם וגו' וביאר רבה בשם רבי יוחנן מהו שלא כירושלים של עולם הזה ירושלים של עולם הבא ירושלים של עולם הזה כל הרוצה לעלות עולה, אך ירושלים של עולם הבא אין עולין אלא המזמנין לה דהיינו הקרואים לה.

ואמר רבה בשם רבי יוחנן שעתידין הצדיקים שיקראו על שמו של הקב"ה שנאמר בישעיה "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו".

ואמר ר' שמואל בר נחמני בשם ר' יוחנן ששלושה נקראו על שמו של הקב"ה, צדיקים, ומשיח, וירושלים.

והמקור לכך שצדיקים יקראו על שמו של הקב"ה רואים בפסוק שהובא לעיל "כל הנקרא בשמי וגו'" ומשיח לומדים ממה שנאמר בירמיה "זוה שמו אשר יקראו ה' צדקנו". וירושלים לומדים מהפסוק ביחזקאל "סביב שמונה עשר אלף ושם העיר מיום ה' שמה" אל תקרי שמה אלא שמה.

ואמר ר' אלעזר שלעתיד לבוא יאמרו לפני הצדיקים קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה שנאמר בישעיה "והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו".

ואמר רבה בשם ר' יוחנן שלעתיד לבוא הקב"ה יגביה את ירושלים ג' פרסאות למעלה שנאמר בזכריה "וראמה וישבה תחתיה", ותחתיה הכוונה שתשב בגובה כשיעור תחתיה שהוא שלושה פרסאות, כפי שאמר אותו זקן לרבה שהוא ראה את ירושלים הקדמונית שהיא בגודל של ג' פרסאות.

ואף שיגביה הקב"ה את ירושלים לא יהיה צער לעלות אליה, וכפי שנאמר בישעיה "מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם".

ואמר רב פפא שממה שנאמר באותו הפסוק "כעב תעופינה", לומדים שגובה הענן הוא ג' פרסאות.

ואמר רבי חנינא בר פפא שבתחילה בקש הקדוש ברוך הוא למוד את ירושלים שנאמר בזכריה "ואומר אנה אתה הולך ויאמר אלי למוד את ירושלים לראות כמה רחבה וכמה ארכה", ואז אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם הרבה כרכים בראת בעולמך של אומות העולם, ולא נתת מדת ארכן ומדת רחבן, ודווקא ירושלים ששמך בתוכה ומקדשך בתוכה וצדיקים בתוכה אתה נתן בה מדה. ומיד נאמר "ויאמר אליו רוח דבר אל הנער הלז לאמר פרזות תשב ירושלים מרוב אדם ובהמה בתוכה", דהיינו שלא ימדוד אותה אלא תשב פרזות בלא מידה.

אמר ריש לקיש שעתידי הקב"ה להוסיף על ירושלים אלף פעמים גימטריא של המילה טפ"ף של גינות. ואלף פעמים גימטריא של המילה קפ"ל של מגדלים. ואלף פעמים גימטריא של המילה ליצו"י של בירניות שהם בתים קטנים יותר ממגדלים, ואלף ושני פעמים גימטריא של המילה שיל"ה של טוטפראות שהם בתים הקטנים יותר מבירניות. (ועי' ביאור אחר בזה בתוס').

ומוסיפה הגמרא שכל אחת ואחת תהא כצפורי בשלוותה, שעליה נאמר בבבלייתא שאמר רבי יוסי אני ראיתי צפורי בשלוותה והייתה כל כך גדולה שהיו בה מאה ושמונים אלף שווקים של מוכרי ציקי קדירה דהיינו מין מאכל.

ומביאה הגמרא את הפסוק ביחזקאל "והצלעות צלע אל צלע שלש ושלשים פעמים" וביאר ר' לוי בשם רב פפי שאמר בשם ר' יהושע דסכני שאם ג' ירושלים הם למעלה כל אחת ואחת יש בה שלשים מדורין זה למעלה מזה, ואם שלשים ירושלים הן כל אחת ואחת יש בה שלשה מדורין למעלה זה למעלה מזה.

מביאה הגמרא שנחלקו רב ושמואל כיצד קונים ספינה במשיכה, לדעת רב מספיק למשוך כל שהוא כדי לקנות את הספינה, אך דעת שמואל שלא קנה עד שימשוך את כולה ויהיה סופה יהיה היכן שעמד ראשה בתחילה.

ומנסה הגמרא לומר שרב ושמואל נחלקו במחלוקת תנאים, שמצינו בבבלייתא שבהמה נקנית במסירה ובמשיכה, ובמסירה כיצד, כגון שאחזה בטלפה בשערה באוכף שעליה בשליף שעליה בפרומביא שבפיה בזוג שבצוארה קנאה.

ובמשיכה קורא לה והיא באה או שהכישה במקל ורצתה לפניו, לדעת תנא קמא כיון שעקרה יד ורגל קנאה, ולדעת רבי אחי ויש אומרים ר' אחא אינו קונה את הבהמה במשיכה עד שתהלך מלא קומתה.

ומנסה הגמרא לומר שדעת רב שסובר שמספיק שימשוך את הספינה כל שהוא, כדעת תנא קמא שכיון שאדם משך את הבהמה והיא עקרה יד ורגל קנאה.

אך דעת שמואל שכדי לקנות את הספינה צריך שיעקור את כולה כדעת רבי אחא שאף בהמה אין קונים אלא אם הלכה מלא קומתה.

אך דוחה הגמרא ואומרת שיתכן שבין תנא קמא ובין רבי אחא סוברים כדעת רב שבספינה מספיק שימשוך כל שהוא, אך למרות זאת סובר רבי אחא שבבעל חיים צריך שימשוך את כולה, כיון שאם היא עקרה רק יד ורגל היא עדיין נשארה במקומה הראשון, אבל ספינה אפילו אם משך אותה כל שהוא, כל הספינה זזה ממקומה.

וכן אפשר לומר להפך, שבין תנא קמא ובין רבי אחא סוברים כדעת שמואל שבספינה צריך שימשוך את כולה, ובלא שמשך את כולה לא קנאה, ולמרות זאת סובר תנא קמא שבבהמה מספיק שימשוך רק כדי שהיא תעקור יד ורגל, כי כאשר בהמה עוקרת את ידה ורגלה היא כבר עומדת להיעקר כולה, ולכן עקירה זו כבר נחשבת כעקירת כולה, עוד לפני שעקרה גם את היד והרגל האחרות, אבל בספינה אם משך מעט אינה עומדת להימשך עוד ולכן לא קנאה.